

TÉRKÉPTELENSÉG

avagy

Volt egyszer egy INFORT...

© Szabó Szilárd

2024.

Az itt közölt beszámoló egy hosszabb – jelenleg még publikálásra váró – kutatási anyag jól elkülöníthető része. Az események a rendszerváltás környékén játszódnak.

E korszak egyben a térinformatika hazai meghonosodásának kezdeti időszaka, az ezzel együtt járó számtalan tévedéssel, helyenként kudarccal, összeségében pedig fényes sikerrel. E szakterület hazai meghonosításának egyik fontos szereplője egy építőmérnök, régész és geodéziai automatizálási szakmérnök, nevezetesen dr. Eöry

Karácson. Őt sokan szélhámosnak, nem egy esetben „fehér galléros bűnözőnek” tekintenek. Mások úgy látják, hogy ő egy tehetséges, de helyét nem találó idealista volt, akinek tevékenysége akár alapot is adhatott volna a hazai ingatlannyilvántartás radikális megújításra, a közigazgatás hatékonyra és ügyfélbarátabbá tételére, különböző részrendszerek harmóniáját biztosító integrálásával létrejövő modernizációra. De úgy is tekinthetjük, mint egy áldozatát a rendszerváltás során kialakult kaotikus helyzetnek, amely hitek, remények, nemes eszmék, és mocskos érdekel zavaros kavalkádja volt.

Az igazságtétel nem a krónikás dolga.

Az alábbiakban szereplő leírást tekintsek egy elfogulatlan, kor- és informatikatörténeti dokumentumnak!

Területi műszaki adatbázis ügye

Mottó: „A pokol felé vezető út is jó szándékkal van kikövezve.”

A 80-as évek közepére már „levegőben lógott” a rendszerváltás, s az is nyilvánvaló volt, hogy ez alapvetően változtatja meg az államigazgatás szerepét is. A lakosság szempontjából ennek legközvetlenebb szerve a helyi igazgatás. A tanácsrendszer utolsó éveiben a helyi tanácsok önállósága növekedett, függőségük a központi kormányzattól csökkent a települési érdekek hatékonyabb képviselője és a helyi ügyeknek a lakossághoz közelebb vitele érdekében. Minden jel arra mutatott, hogy csupán idő kérdése, hogy a tanácsok átalakuljanak önkormányzatokká. A politikai célok azonban önmagukban kevesek, a megvalósításnak személyi és infrastrukturális feltételek szükségesek.

A Fővárosi Tanács (*majd ezt követően az Önkormányzat*) elképesztően nagy vagyont örökölt: épületeket, vállalatokat és adóbevételeket, azonban sem tapasztalata, sem eszközei nem voltak arra, hogy ezekkel hatékonyan gazdálkodni tudjon. Korábban a Tanács a központi akarat végrehajtó szerve volt, most pedig nekik működtetni kellene a rábízott javakat – legalábbis elvek tekintetében - az ott élő lakosság szolgálatában.

A főváros esetében a hiányosságok még élesebben jelentkeztek tekintve, hogy szervezetileg a Fővárosi Földhivatal és a Fővárosi Kerületek Földhivatala is az Önkormányzathoz tartozott.

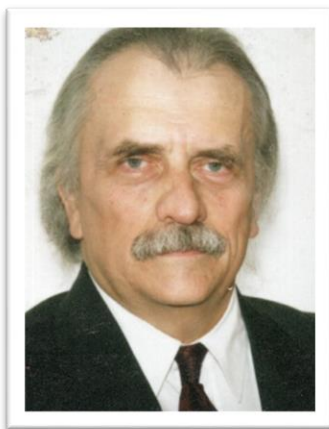

Ügyirathalmok a földhivatalnál a nyolcvanas évek végén

A számítástechnikai fejlesztési igények a földügyi igazgatás területén is egyre égetőbbé váltak. Akkoriban gyakorta emlegették, hogy a közművezetékek fektetésénél a markológépek gyakorta átszakították a másik közműcég vezetékeket, kábeleit, csöveit.

Megfelelő eszközök nélkül alkalmatlanok voltak arra, hogy törvény által előírt feladataikat is teljesítsék. Ilyen volt például az, hogy egy kormányrendelet korlátozása szerint egy család tulajdonában egy lakás és egy üdülő, illetve egy lakás és egy beépítetlen üdülőtelek lehetett. Az előírás a beépítetlen lakótelek mellé egy üdülő, vagy egy beépítetlen üdülőtelek vásárlását engedélyezte. Akiknek az előbbieket meghaladó számú ingatlanuk volt, azoknak meghatározott időn belül el kell adniuk azokat. A földhivatalok csak olyan szerződést fogadhattak el, amelyhez csatolták a tanácsi igazolást, miszerint a vevő nem esik szerzési korlátozás alá. Azonban a jogszabály hatályba lépésekor a hivataloknak nem volt olyan rendszerünk, amelyben tulajdonosok szerint szerepeltek volna az ingatlanok.

Habár a Fővárosi Tanácsnál már a hetvenes évek elején felmerült egy egységes, térképre alapozott közigazgatási információrendszer eszméje, az ezt követő jó másfél évtized a független és koordinálatlan fejlesztések jegyében telt el. A térinformatikai alkalmazásokban érdekelt szervezetek önállóan, az adott feladatok szabta keretek, lehetőségek és feltételek között igyekeztek megoldani saját tevékenységük számítógépesítését. Amint kezdtek megteremtődni e nagybonyolultságú és költséges rendszerek létrehozásának és működésének feltételei, nyilvánvalóvá vált, hogy - a feladat infrastrukturális természetéből adódóan - a közigazgatási és közszolgáltatási szervezetek csak közösen képesek megoldani ezt a feladatot. 1985-ben kezdődött meg a helyzet módszeres áttekintése, majd az 1986-ban jóváhagyott Egységes Fővárosi Tanácsigazgatási Konceptió (EFTIK) deklarálta a fővárosi térinformatika alapjaként szolgáló területi-műszaki adatbázis (TMAB) szükségességét.

Ekkor lépett színre egy ambiciózus építőmérnök, régész és geodéziai automatizálási szakmérnök [dr. Eöry Karácson](#). A korábban az Erőterv-nél dolgozó mérnök tevékenysége kapcsán 1982-ben került Magyarországra jelentette Magyarországon az első valódi interaktív grafikus térképszerkesztő és nyilvántartó rendszer, a svájci *Contraves* cég által készített GRADIS-2000. A PDP 11/44 számítógépen RSX operációs rendszer felügyelete alatt és egy különleges munkaállomáson futó programrendszer jelentős lépés volt az automatikus térképszerkesztés és digitális feldolgozás magyarországi elterjedésében.

Eöry Karácson korábban a Paksi Atomerőmű beruházás biztonságos és tervszerinti kivitelezését ellenőrző geodéziai szakág főmérnöke volt, ahol a feladatot ellátó zárláncú automatizált és interaktív fotogrammetriai grafikus információs rendszert terveztek és valósították meg.

Szakmai előadás az INFORTnál. Középen Eöry Karácson ül.

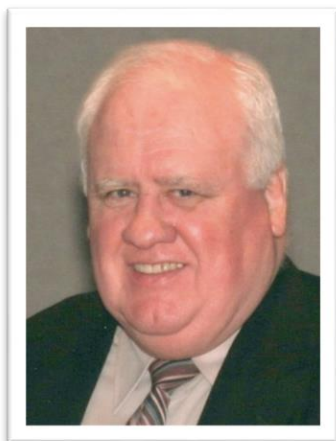
A történetünk szempontjából lényeges esemény 1986-ban következett be. Egy távoli unokanővére Kanadában, Vancouverben élt. (Ő az Eöry család erdélyi ágából származik). Velük viszonylag szoros kapcsolatban álltak Karácsonék.

Tudomány világa. Fotó: danbreckwoldt / Getty Images

Kanada egyik legikonikusabb épületét ideiglenesnek szánták. A mai Tudományos Központ feletti geodéziai kupolának nem kellett volna állandónak lennie, de úgy tervezték, hogy mindvégig tartós legyen ; az Eiffel-torony is hasonló helyzetben volt. Az Expo 86 alatt az Expo Center szerepét töltötte be, a rendezvény központjaként.

1986-ban meghívták a teljes családot (*ideérve az akkor három éves kisfiúkat is*) egy látogatásra. Az utazás egyik apropója az akkor Vancouverben megrendezett világkiállítás, másik pedig - ismervén Karácson szakmai érdeklődését és ERŐTERV-i, valamint paksi tevékenységét - azon felajánlásuk volt, hogy megismertetik azokkal a szakemberekkel, akik a vancouveri térinformatikai alapokon működő városigazgatási rendszert megtervezték és működtetik. Ez a rendszer térképi, ingatlan-nyilvántartási, adó, közmű-, közlekedési stb. adatokra épülő térinformatikai rendszerrel működtette a teljes városirányítást (tűzoltók, mentők, közlekedés, szemétszállítás stb.).

Ennek során ismerkedtek meg a skót származású kanadai állampolgárral, [Harry Christie](#)-vel, aki ugyan elsősorban sport témákkal foglalkozott, ám szoros kapcsolatban állt a városi vezetéssel. Későbbiekben néhányszor Magyarországra is ellátogatott a TMAB munkái kapcsán.

Ugyancsak értékes munkakapcsolat alakult ki a Guelph-i Műegyetem Informatikai és Számítástechnikai Intézetet 18 éven át vezető, 2001-ben nyugdíjba vonult professzorával, James Linders-szel, akivel 1986-ban Vancouverben a világkiállításon találkoztak, és akivel - később - Kanadában sokáig Karácsonnal is együtt dolgozott.

James Linders, a Guelph-i Műegyetem Informatikai és Számítástechnikai Intézetet oktatója, később vezető professzora

Az Eőry Karácson által elképzelt fejlesztés bázisa a Fővárosi Földhivatal lett, melyet a földmérőmérnök végzettségű, geodéziai automatizálásból doktorált, korábban a hivatalban földmérési szakfelügyelőként is dolgozó *dr. Gönczi Gergely* irányított. Gönczi a Geodéziai és Kartográfiai Egyesület munkájában elnökségi tagként, főtitkárhelyettesként ugyancsak részt vett, a Fővárosi Földhivatal eredményeit a Geodézia és Kartográfia című szaklapban rendszeresen publikálta. Munkájáért „Kiváló Dolgozó” kitüntetésben részesült.¹

Ez időben a Fővárosi Földhivatal földmérési osztályának az osztályvezetője Eőry Karácson felesége, *Dr. Eőryné Szabó Irén* volt (előtte már jó pár éve csoportvezető is volt ugyanitt).

¹ BORSAY Tamás: A Fővárosi Földhivatal története, Geodézia és Kartográfia, 2021/4 (73. évf.)

Göncki Gergely, a Főváros Földhivatal akkori vezetője

Emiatt Göncki Gergely (aki Eöryné előtt töltötte be az osztályvezetői posztot, mielőtt hivatalvezető lett volna) többször is összefutott Karácsonnal és beszélgettek a szakmai kérdésekről, a hivatal működésének gondjairól.

Ennek során szóba került, hogy 1986. május - június között Karácson a kanadai világkiállításon vett részt és ott megismerkedett azokkal a szakemberekkel, akik a vancouveri térinformatikai alapokon működő városigazgatási rendszert tervezték és működtették.

James Linders (balról, oldalról fotózva) és Harry Christie (jobbról, fehér ingben).

1986. június 18-án a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága elfogadta az Egységes fővárosi tanácsigazgatási informatikai fejlesztési koncepciót, az EFTIK-et. Ennek alapján készült el a területi műszaki adatbázis (TMAB) létrehozásának programja. Innentől keltezhető a vizsgált, meglehetősen szövevényes történet.

Ez a határozat olyan volt Karácson számára, mint amikor elsütnek egy startpisztolyt.

Alapvetően jó helyzetben volt:

- Negyvenes évei elején járt, vagyis a lehető legjobb életkorban, energikus, ambiciózus, két diplomával, doktori fokozattal, nyelvtudással, kellőképpen jó szakmai előélettel (Vietnam, Paks);
- Szerepe volt abban, hogy a Gradis bekerüljön az országba, és bizonyos feladatokra eredményesen alkalmazzák. Detrekői Ákossal, a BME későbbi rektorával közösen cikket is jelentettek meg;
- Volt működő referenciája (Burnaby);

- Megoldást kínált a COCOM² korlátozások áthidalására;
- Létezett a Fővárosi Földhivatalnál a bázisa (telephely, nagy összegű szerződések) + meglévő kapcsolatok;
- Az EFTIK révén a főváros lépéskényszerben volt;
- A rendszerváltás és az EU-hoz való közeledés révén jelentős pénzügyi források megnyílási volt várható (OMFB ill. PHARE);
- Igazából komoly versengője nem látszott. Geometria Kisszövetkezet egy ambiciózus, de alapvető gondokkal küszködő induló vállalkozás volt. A többi fejlesztő hely (BGTV, ÁSZSZ, TAKI stb.) valamely részfeladatot oldottak meg.

Minden adva volt – legalábbis elvben - a sikerhez.

Még két hét sem telt el, és 1986. július 1-én megalakult **az INFORT Kutatási-Fejlesztési-Termelési Egyesülés**, melyet az ipari miniszter engedélyezett. A Fővárosi Földhivatal valamint az Ipari Minisztérium két, feladatkörét illetően távoli intézmény, vagyis nincs sem közös érdekük, sem közös illetékességük. Az egyetlen kapocs *Kapolyi László* ipari miniszter személye, akit a paksi

munkák kapcsán személyesen ismerte Karácson, aki korábban az Erőtervben dolgozott. Feltételezhető (*bár nem bizonyított*), hogy az ő személyes kapcsolatai révén jött létre az Egyesülés.

Maga a minisztérium nem vett részt ténylegesen az INFORT Egyesülésben, hanem két intézmény kapott szerepet: a Fővárosi Földhivatal, és a SYSTEM Szervezési Vállalat.

Az Egyesülés 5,4 milliós alaptőkével jött létre, amelyből mindössze ötszázezer forint volt a készpénz. A vagyoni értékű, nem pénzbeli apport mibenlétéről nincs információ, de feltételezhető, hogy a System esetleg némi informatikai tanácsadást esetleg géphasználatot biztosított, a Fővárosi Földhivatal pedig azt, hogy a munka a Fővárosi Földhivatal bázisán folyjon. Erre a célra *dr. Gönczi Gergely*, a Fővárosi Földhivatal vezetője a Guszev (ma: Sas) utcai székházat jelölte ki.

Párhuzamosan a Földhivatal informatikusai is dolgoztak a projekten, de azok a Fővárosi Tanács, eredetileg lovardának épült, mára már lebontott épületében dolgoztak, távolról sem ideális körülmények között.

² A COCOM-lista (Coordinating Committee for Multilateral Export Controls) egy, a keleti blokk országait sújtó kereskedelmi embargó volt. A COCOM-listán szereplő csúcstechnológiai termékeket tilos volt az embargó alatt álló országokba (KGST, Kína) exportálni, hogy azok így egyre inkább lemaradjanak a fegyverkezési versenyben.

Földhivatal informatikusai (tehát NEM az INFORT alkalmazottai) a Fővárosi Tanács, a fenti, eredetileg lovardának épült, mára már lebontott épületében dolgoztak

Az ötszázezer forint még abban az időben sem volt komoly összeg, Eőry Karácsonnak azonban nagyratörő tervei voltak. Sorra vette fel az embereket; volt olyan eset is, amikor az illetőnek a korábbi fizetésének háromszorosát ajánlotta fel. Egyik kulcsemberének *Pinczés Lászlót* választotta, aki a MÉM OFH Gépi Adatfeldolgozó központban középvezető volt. Több munkatársának lakást bérelt. Nagyvonalú sportcélú támogatásokat is adott.

Eöry Karácson és Pinczés László 1987-ben a Guszev utcai irodában

A Fővárosi Földhivataltól kapott irodáit új bútorokkal rendezte be. Körülvette magát különböző extrém témákon dolgozó emberekkel. Egyikük például a 3D-s tévénézés témáján ügyködött. Egyik bérelt lakásban pedig újfajta kenyerek sütésénél felhasználható növények voltak zsákokban. Ilyen és hasonló ötletekből rendszerint nem lett semmi sem.

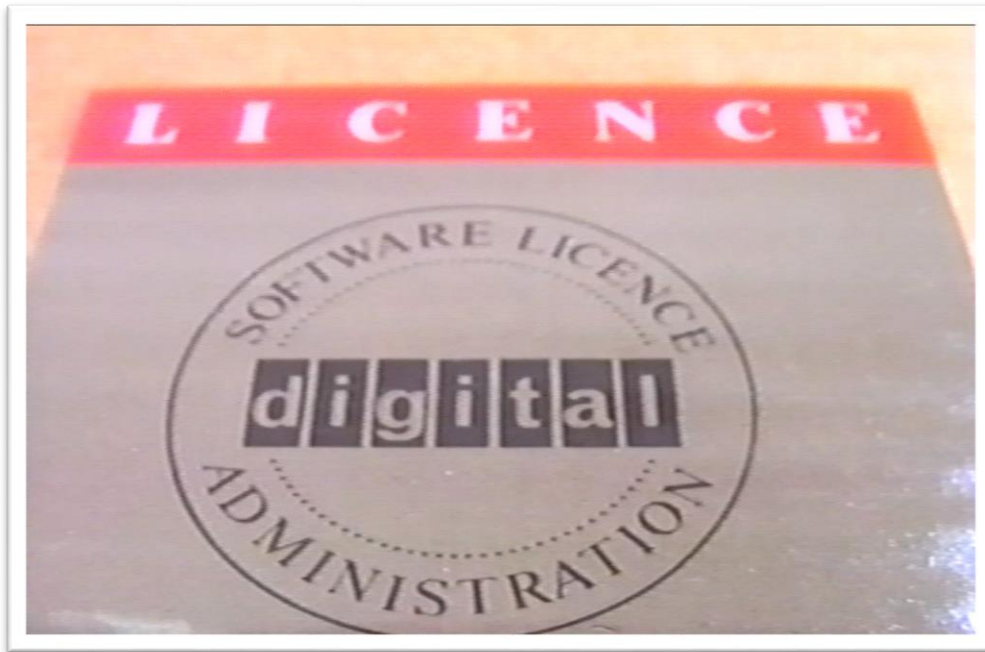
Mind e közben elképesztő energiákkal dolgozott. Csodálatos ötletek pörögtek az agyában. Éjszaka is bejárt az irodába, ami részben azzal is magyarázható, hogy akkor bonyolította le a sűrű amerikai telefonbeszélgetéseit. Viselkedése, szokásai egyáltalán nem voltak mindennaposak. Egyik visszaemlékezés szerint egy alkalommal egy Afganisztánban megvalósítani tervezett közigazgatási-informatikai projekt megbeszélésén voltak, s az ebédszünetben, miközben mindenki az ilyenkor szokásos finom falatokra várt, ő elővett egy dobozból különféle magvakat és azokat fogyasztotta el – jelezvén, hogy ő ezekből szerzi be fizikai és szellemi energiáit.

Vitathatatlanul nagykaliberű innovátor volt, aki szinte a semmiből próbált maradandó értéket létrehozni.

Milyen problémákkal kellett szembenéznie?

Mindjárt az első, és talán a legfontosabb, hogy akkoriban a térinformatikai szakterület világviszonylatban is „hőskorát” élte. Valójában a szakemberek még egy megbízható térinformatikai szoftverfejlesztéssel voltak elfoglalva. igazán kipróbált, működő városirányzási célú rendszer nem igen működött a világban.

A szükséges eszközök nagy része COCOM-listán szerepelt. Habár az idő tájt a korábbi korlátozások már jelentősen enyhültek, de továbbra is engedélykötelesek voltak. Ráadásul ezek valutával fizetendő kiadások voltak, ennek következően a vásárláshoz valutakiviteli engedélyre volt szükség.

Újabb probléma volt, hogy a TMAB projektnek túl sok szereplője (kedvezményezettje) volt, az államigazgatástól a közművállalatokon keresztül a mentőszolgálatig. Ezek érdekei egymástól alaposan eltértek. Nem volt egyértelmű az sem, hogy a Fővárosi Tanács (Önkormányzat), mint hagyományosan egy végrehajtó szerv, miért is lenne érdekelt egy ilyen jelentős fejlesztésben. A bürokratikus gondolkozás arra épül, hogy mindent meg kell tenni, amit egy jogszabály előír, de lehetőleg kerülni kell mindent, ami nincs pontosan leírva és nem kaptunk megvalósításra valamilyen utasítást. Nem volt a feladathoz költségkeret rendelve.

De talán még ennél is nagyobb gond az volt, hogy ilyen jellegű közigazgatási-ügyfélszolgálati-informatikai innovációra szinte alig volt példa a világban, a posztoszocialista országokban pedig végleg nem. Ez egy rendkívül kockázatos projekt volt, amire a Tanács nem volt felkészülve. E miatt csupán vágyaikat tudták megfogalmazni.

1987. június 22-én a Fővárosi Tanács Vezetői Értekezlete úgy foglalt állást, hogy meg kell kezdeni a szükséges szakmai és pénzügyi egyeztetéseket majd a végleges javaslatot a Végrehajtó Bizottság elé kell terjeszteni.

1987 szeptember 8-án Petőfi Csarnokban megnyílt a Számítógépes tanácsháza című kiállítás a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság, valamint a Fővárosi Tanács V. B. Szervezési és Számítástechnikai Intézetének közös rendezésében.³

„Ez a műszaki közigazgatási technológia nagy segítségünkre lesz, mert világosan fogjuk látni, hogy az egyes közművezetékek hogyan helyezkednek el a föld alatt, vagy hogyan kapcsolódnak egymáshoz. Ezt a várostervezéshez nélkülözhetetlen módszert a paksi atomerőműben született technológia alapján kísérleteztük ki, és 1983 óta próbáljuk a közigazgatásban alkalmazni. Mára már beépült a tanácsfi fejlesztési koncepcióba, és jelenleg a beruházási program előkészítése folyik” — nyilatkozta akkor Eöry Karácson a Népszava újságírójának.

Karácson azt állította, hogy ő minden kérdésre megoldást tud adni a Burnaby példa átvétele, honosítása eredményeként.

Dudás Ferenc, a Bp. XX kerület akkori VB titkára

Karácson e cél érdekében keményen lobbizott. Megszervezte például, hogy 1987. novemberében magyar közigazgatási szakemberek utaztak el Kanadába, hogy tanulmányozza a Burnaby-i városigazgatási rendszert.

A magyar küldöttség tagjai azok voltak, akik leginkább elkötelezettek voltak a fejlesztésben. Konkrétan: [Dudás Ferenc](#), akkoriban a XX kerületi VB titkára (később: a Belügyminisztérium közigazgatási államtitkára), Gönczi Gergely, Fővárosi Földhivatal vezetője, Gáspár Mátyás, Pinczés László, valamint Eöry Karácson. A jegyzőkönyvben egyébiránt az szerepel, hogy Eöry Karácson egy a kanadai Brit Columbiában bejegyzett magáncégnek, az INFORT-Europe Systems Ltd. ügyvezető igazgatója. A küldöttség tagjai november 9-én meghívást kaptak egy polgármesteri fogadásra is. Harry Christie bemutatta a küldöttség tagjait a polgármesternek. Ugyancsak Kanadában járt a magyar televízió egy forgatócsoportja, és a korszak

³ Varga Zsuzsa: Ablak a világra: Számítógépes tanácsháza a Városligetben, Népszava, 1987. szeptember 9.

egyik jeles riportere, *Fodor János* nagyon meggyőző anyagot készített az ottani fejlesztésről.

1987 novemberében megtörtént a kapcsolatfelvétel a Georef-fel, amely a kanadai Szén, energia és ipari minisztérium kutatás fejlesztését menedzselte. Később kiderült, hogy a Georef pusztán egy kis cég, aki csak közvetít a megbízók és a vállalkozók között.

1988 májusában megszervezte, hogy az ESRI-t képviselő [Rupert Essinger](#) előadást és bemutatót tartson a termékeiről és szolgáltatásairól a Fővárosi Tanács elnöke, *Iványi Pál* is részt vett. Az eseményről a Computerword-Számítástechnika is tudósított⁴. A bemutatón a rendszert a kor akkori színvonalát tekintve igen erősnek számító Deca System gépen futtatták, melyet az INFORT Egyesülés és a kanadai Burnaby város közösen írt pályázatán választották ki.

⁴ Szabó Szilárd: Kaliforniai napsütés, Computerworld-Számítástechnika, 1988. május 18.

Mindezeket a munkákat azonban finanszírozni kellett. 1988 elején szerződést kötött az INFORT a hivatalosan erre nem kijelölt Fővárosi Földhivatallal a szükséges gép- és szoftverbeszerzési, valamint fejlesztési munkákra. Ez egy kutatás-fejlesztési (K+F) szerződés volt ez, melynek keretösszegét a szerződő felek 270 millió forintban állapították meg.

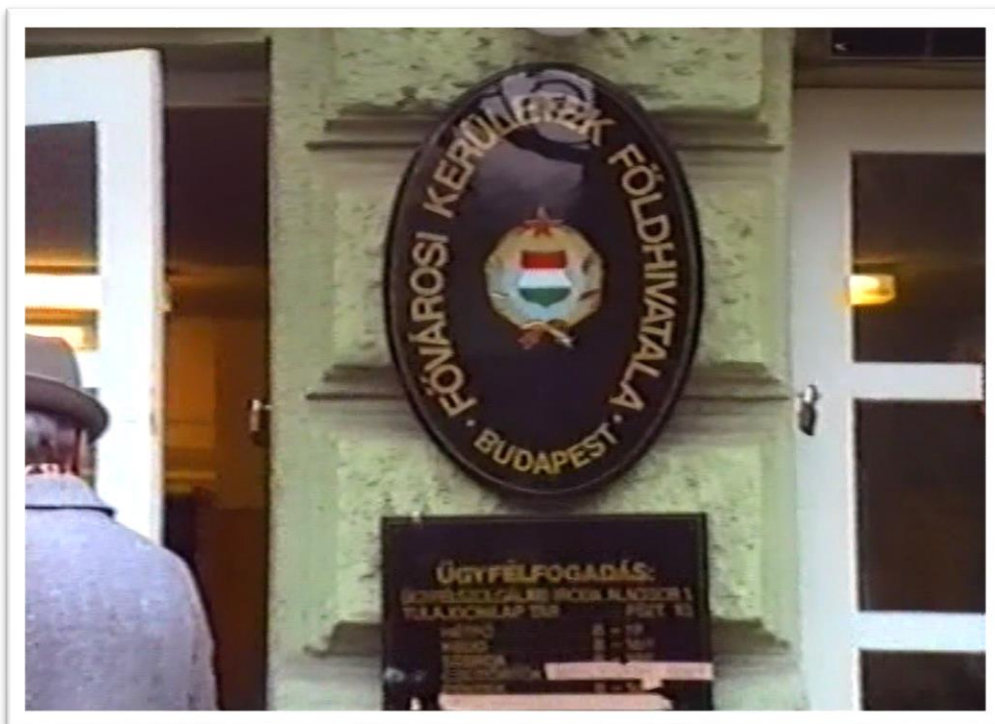
Ugyancsak ebben az évben megállapodás kötött a Főváros az INFORT Műszaki Fejlesztő Vállalattal 26,37 millió forint összegben térinformatikai célú számítógépek és programcsomag telepítésére, mely biztosítja az ingatlannyilvántartás tulajdoni lap I-és II. rész adatai számítógépes feldolgozását és a budai kerületek teljes adatállományának a feltöltését; valamint 22 millió forint összegben a belterületi térképek számítógépes feldolgozására, 1989. december 31-as határidőre.

Akkoriban csúcstechnológiának számító, COCOM listán szereplő munkaállomás a Fővárosi Földhivatalnál

A Földhivatalnak azonban nem volt elegendő pénze, hogy szerződésben szereplő kötelezettségét teljesítse, ezért került sor a banki hitel felvételére.

1989 áprilisában: Karácson és a Magyar Hitelbank képviselője felkereste [dr. Szegvári Péter](#) VB titkárt, és többek között ekkor derül ki a hitelfelvétel és a Fővárosi Kerületek Földhivatalának Benczúr utcai székházának elzálogosítására.

1989. augusztusában a FÖSZI és a Fővárosi Földhivatal (konkrétan Gáspár Mátyás és Gönczi Gergely) kidolgozta „Fővárosi Térinformatikai Rendszer” című anyagot (egy újabb programváltozat), melyet egyeztetés céljából megkaptak - az illeték és fővárosi szakigazgatási szervek és - az érintett közmű vállalatok. Az érintettek a megvalósítás szükségességével egyetértettek, de a módoszatokkal és a pénzügyi feltételekkel kapcsolatban több ellenészrevételt tettek.

- Amikor kiderült a két váltókibocsátás, dr. Szegvári Péter jogértelmezést kért valamilyen hatóságtól, hogy egy költségvetési szerv elajándékozhatja-e azt az állami tulajdonú ingatlant, ahol közérdekű tevékenységét végzi, majd ezt követően az ingatlanra nagy összegű hitelt vesz fel, és jelzálogkölcsönt jegyeztet be. Más szóval: Gönczi dr. sértett-e ezzel valamilyen jogszabályt? Meglepő módon a **hivatalos** válasz az volt, hogy ilyen nem történt, mivel a Fővárosi Kerületek Földhivatala továbbra is működött, vagyis a tulajdonváltás nem érintette a tevékenységét. A bankok sem követtek el semmiféle mulasztást, hiszen a hitel fedezete megvolt, nekik nem kötelességük vizsgálni, hogy a hitel felvevője milyen módon jutott az elzálogosítandó ingatlanhoz.
- A kanadai kormány (*nyilvánvalóan Karácson lobbizásának köszönhetően*) hajlandó lett volna hitelt nyújtani a fővárosnak, hogy rendezhesse a tartozásokat. A kormány képviselője meg is kereste a budapesti polgármestert ez ügyben. Találkozásnak azonban nem lett semmiféle folytatása, az ügy elhalt.
- **1989. október 23. továbbá november 11 vagy 13:** Főv. Tanács VB azon ülésén, amikor azt tárgyalták, hogy mit is tegyenek a kifizetetlen váltókkal és egyéb adóságokkal, egy *Hermán Ottó* nevű képviselő a következőket mondta:

„nagyon rossz szájjal ülök most itt, az jár a fejemben, hogy tegnap a kórházba egy határozatot a sebészeti osztályon megvolt az éveleji leltározás és hiányzott hat lepedő, két dunnahuzat, és ennek a megfizetését köteleztem az ottani nővér kollektívát, akiknek a fizetése 6.500.-6.800,-Ft,... {Ezzel szemben} itt most 500 millió forintról van szó, ezért rossz a lelkiismeretem, mert van egy olyan érzésem, hogy annak idején a VB határozatoknál is felületes határozatokat hoztunk.”

Hiába, no! Erre szoktál azt mondani, hogy „amit szabad Jupiternek, nem szabad a kisökörnek.”

VB előterjesztés megállapította, hogy:

„Olyan koncepció, illetve szakanyag nem készült, amely alkalmas lett volna arra, hogy a Vezetői Értekezlet állásfoglalásának megfelelően előkészítse a Végrehajtó Bizottság döntését. Azaz elvi döntés volt, az INFORT és a Fővárosi Földhivatal gondozásában készült több közbenső anyag, de olyan koncepció, illetve szakanyag nem készült, amellyel mindenki egyetértésével a Vezetői értekezlet állásfoglalásának megfelelően megalapozta volna a pénzügyi forrásokat, a Végrehajtó Bizottság döntését. Ezen túlmenően a TMAB

megvalósításához szükséges pénzügyi forrással a főváros nem rendelkezett. Ezért központi támogatás igénye merült fel, melynek feltétele viszont, hogy a támogatási igényt csak a saját fedezet pontos megjelölésével lehet előterjeszteni.

A szükséges pénzügyi források fedezetének és a Végrehajtó Bizottság döntésének hiányában került sor olyan intézkedésre, melyek eredménye lett a Fővárosi Földhivatal kötelezettségvállalása. Felelősség terheli a kötelezettségvállalót (vagyis a Fővárosi Földhivatal vezetőjét) ezen intézkedéséért. Mintegy 150 millió forint értékű anyagi-műszaki, szellemi vagyon keletkezett. Ennek elszámolása, illetve az INFORT, valamint a Fővárosi Földhivatal által vállalt kötelezettség fővárosi tanácsi elismerésének feltétele a tételes számbavétel és a Fővárosi Tanács felügyelete alatt működő költségvetési szerv által történő bevételezés, aktiválás. Ezt követően kerülhet sor annak a vizsgálatára, hogy a beszerzett eszközök milyen mértékben hasznosíthatók a Fővárosi Tanács számára. Ennek alapjául szolgáló rendszerterv elkészítésére kapott megbízást a GEOKART Térinformatikai Kft a mellékelt szakanyag elkészítésére:

Utasítja a VB titkárát, hogy a TMAB megvalósítása érdekében a rendszertervet, a beruházási programot készíttesse el és terjessze a Végrehajtó Bizottság elé;

Határidő: 1990. március 31. Felelős: dr. Szegvári Péter

Utasítja a VB. titkárát, hogy a 150 millió forint értékű osztott vagyont vegye leltárba és tegyen javaslatot a váltótartozás rendezésére; Határidő: december 10. illetve 18.

Felelős: dr. Szegvári Péter.”

1990. február 28.-án az alábbi MTI közlemény jelent meg:

„A testület meghallgatta az általa korábban megbízott bizottság jelentését a Fővárosi Földhivatal vezetőjének kötelezettségvállalásairól, illetve a Területi-Műszaki Adatbázis műszaki előkészítésének helyzetéről. Az ülésen megfogalmazódott, hogy a sajtóban korábban megjelentekkel⁵ ellentétben, sem a Fővárosi Tanács, sem annak végrehajtó bizottsága 1986-

dr. Gönczi Gergely

tól nem hozott olyan határozatot, amelynek alapján a Fővárosi Földhivatal, illetve az INFORT Egyesülés nyilvánosságra került adásvételi szerződése és jelzálogbiztosító megállapodása megköthető lett volna. A testület úgy döntött, hogy az ügy hátterének átfogó gazdasági és jogi tisztázása érdekében büntetőeljárás lefolytatását kezdeményezi a Fővárosi Főügyészségnél. Egyúttal a testület tudomásul vette, hogy az ügyben folytatott vizsgálat megállapításaira tekintettel, a fegyelmi jogkör gyakorlója Gönczi Gergelyt, a Földhivatal vezetőjét munkaköri kötelezettségének súlyos megszegésében vétkesnek találta, s ezért állásából felfüggesztette és elbocsátotta. (MTI)”

⁵ Például: Beszélő szeptember 7-i számában Eörsi János cikket írt „Salamin patyolatban” címmel

A fegyelmi határozat nem vált jogerőssé, a munkaügyi bíróság ugyanis három hónapon túli elévülést állapított meg. Nem jutott nyugvópontra az INFORT Egyesülés és a Fővárosi Földhivatal váltókibocsátásának ügye. A Földművelésügyi Minisztériumnak komoly fejtörést okozott, miként is rendezhetné el az időközben kamatokkal miatt 50-60 millióra duzzadt kötelezettség ügyét. Mivel a Fővárosi Földhivatal folyószámláját azonnali inkasszó terhelte, ezért mindennemű pénzforgalmat, így még a dolgozók fizetését is csak a Pest megyei földhivatalon keresztül lehetett megoldani.

Ezt követően perek áradata indult meg. Ezek egyike a 40 milliós váltóper: a kamatok az egykori kezes, az OKHB a tartozást az Földművelésügyi Minisztériumtól kívánta behajtani, lévén, hogy a földhivatalok időközben a kormány felügyelete alá kerültek. Zajlott továbbá még a 110 milliós váltóper, valamint egy 26 milliós per, amelynek során a Fővárosi Programiroda követelte vissza megvett gépeit és szoftverjeit.

Szabó Béla és Kléber Géza, a Fővárosi Földhivatal két korábbi vezetője tájékoztatása szerint sok éves hercehurca után valamelyest sikerült rendezni a helyzetet. Az OKFIK és az MHB készpénzfizetői kezességével kibocsátott váltókat az FM és a Pest megyei Földhivatal visszavásárolta: s most már csak az a kérdés, hogy az FM tudja és akarja-e érvényesíteni jogait a Fővárosi Földhivatal akkori felettes szervével, a Fővárosi Tanács jogutódjával, a Fővárosi Önkormányzattal szemben.

Személyi felelősség megállapítására nem került sor. Érdekes még, hogy annak idején a váltók fedezeteként jelzálog került a Fővárosi Földhivatal Benczúr utcai épületére is, ám ezt később - mint törvénytelen bejegyzést – törölték.

Az INFORT ügynek még 13 év múlva, tehát 2002-ben is voltak még kínos következményei⁶.

A minisztérium nyilván kifizette a bankoknak a pénzt, és az esetről többet nem esett szó.

A parlamentben viszont interpellációk tárgya volt az INFORT ügye. *Lakos László*, akkor földművelésügyi miniszter egy kérdésre válaszul a következőket mondta: "Az INFORT tevékenysége ellen 1989-től vizsgálatok folynak, jelenleg semmi remény sincs arra, hogy az INFORT Egyesülés által felhalmozott adósságok ellenértékeként földhivatali szervezet bármilyen használható informatikai rendszerhez vagy adathoz jusson." ⁷

*

A fővárosi kudarc nem akadályozta meg Eöry Karácson, hogy újabb helyen kísérletezzon. 1992-ben a szolnoki Országos Térinformatikai Konferencián hangzott el egy önbizalommal teli előadás az állítólag kiválóan működő érdi rendszerről⁸. Valójában ez is csak egy ígéret volt.

Első fokon — tehát nem jogerősen — ítélet született továbbá egy 153 milliós perben: a Fővárosi Bíróság visszautasította az INFORT keresetét, amelyben a kutató-fejlesztő cég követeléssel lépett föl az időközben önkormányzattá vált Fővárosi Tanáccsal és Földhivatallal szemben. Az ítélet indoklásában az szerepel többek között, hogy „A bíróság aggályosnak találta a felperesi kereset jogalapját, nevezetesen a vállalkozási díj alapjául megjelölt teljesítést.”

Az elsőfokú per vége felé, nyilván amikor kezdtek kilátástalanná válni a dolgok, Eöry Karácsonék felkeresték az újdonsült főpolgármesteri hivatalt, hátha peren kívüli egyezségekre lehetne jutni. A tárgyalásba *Salamin András*t, az MDF pártigazgatóját, a [svájci hun völgy kutatóját](#) próbálta bevonni. Sikertelenül.

Valójában hány INFORT volt?

Az események leírása során gyakran említettük az INFORT nevét. A dolog megértését nehezíti, hogy valójában több INFORT nevet viselő cég volt. A meglehetősen kusza történet megértéséhez mindenekelőtt ezt kell rendbe tenni.

⁶ Magyar Hírlap 2002. május 14-i lapszáma, 7. oldal

⁷ <http://www.mkogy.hu/naplo35/172/1720265.htm> <http://www.mkogy.hu/naplo35/172/1720267.htm>

⁸ <http://www.otk.hu/cd19xx/1992/eorykaracson.htm>

Eddigiekben említettük az **INFORT Kutatási-Fejlesztési-Termelési Egyesülés**, valamint a kanadai tanulmányút során felvett jegyzőkönyvben szereplő **INFORT-Europe Systems Ltd.** nevét.

Most nézzünk meg két további hasonló nevet viselő céget!

- **INFORT GmbH (Wien-Klosterneuburg)** 1988. elején alapították az INFORT Egyesülés szorgalmazására. Alaptőkéjét egy magánszemély, *Marcel Alper* tette le. Minden jel szerint ő egy üzletember volt, aki sem az államigazgatáshoz, sem az informatikához nem kötődött.

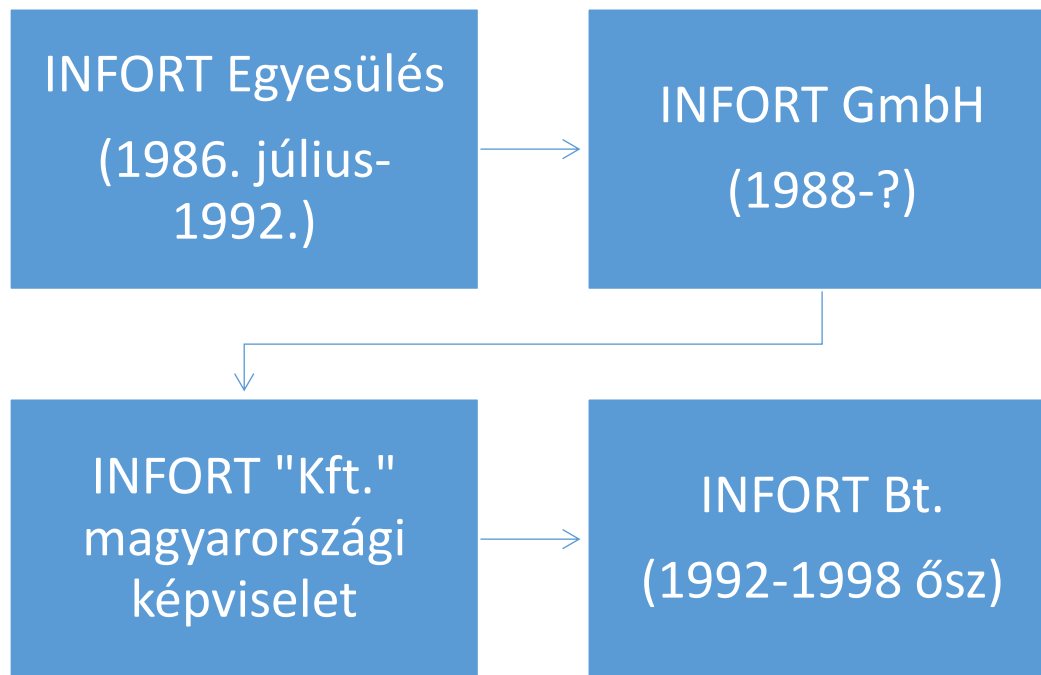

Marcel Alper és Eöry Karácson

Az illető úrral Pinczés László ismerkedett meg a Budapesti Nemzetközi Vásár alkalmával, s ő mutatta be Karácsonnak. A koncepció lényege, hogy a szükséges hardver és szoftvert a GmbH közbeiktatásával szerzik be, majd azokat Budapestre szállítva az INFORT Egyesülés kölcsönszerződés keretében megvásárolja és majdan a Főváros birtokába kerülhetnek, megfelelő – nem pontosan definiált - procedúra után.

INFORT GmbH-nak is Karácson volt az igazgatója, s tulajdonjogot szerzett benne Harry Christie is. A cégben 6-8 fő vezető és alkalmazott osztrák, amerikai, kanadai és magyar személy dolgozott folyamatosan, 15-20 főnek pedig időszakosan fizetett munkabért és egyéb bérjellegű járandóságot.

- Volt továbbá egy **INFORT Bt.** Ez az INFORT Egyesülés tulajdonosi testület (*Harry Christie* és *J. G. Linders* kanadai személyek) döntése alapján jött létre 1992-ben.

Jogosan merül fel a kérdés, hogy miért volt szükség ekkora céghálóra?

Konspirációs háló

- A System Vállalat még 1988. januárjában kilépett az egyesülésből, helyére a Csepel Művek Számítástechnikai Vállalata jelentkezett. Nem világos, hogy a Csepel Műveknek mi volt a szerepe, igazából semmi nyomát nem látom a tevékenységüknek. A Csepel Művek Számítástechnikai vállalatot valószínűleg a System “szervezte” be a kapcsolataik miatt.

Mivel a tagvállalatok kilépése napirenden volt, ezért újabb tagokat kellett keresni. Ezek egyike lett volna, 1989. év elejétől az IRT Associates INC USA nevű cég. Ez utóbbi tagsága egy igazgatótanácsi határozat szerint semmis lett, mert a képviselőnek, azaz Eöry Karácsonnak nem volt felhatalmazása a nyilatkozat megtételére.

Az Egyesülés igazgatójának 1989. év végén kelt a Cégbírósághoz intézett bejelentéséből derül ki, hogy a Fővárosi Kerületek Földhivatala, valamint a Somogy megyei Földhivatal is tagja lett az egyesülésnek.

A Fővárosi Földhivatal végül 1989 októberében bejelentette kilépési szándékát, amelyet az egyesülés igazgatótanácsa 1990. december 31-jével. határozatban tudomásul is vett. Vele együtt kilépett az egyesülésből a Fővárosi Kerületek Földhivatala és a Somogy Megyei Földhivatal is.

Helyükre lépett (volna) be 1990-ben a Torvan Ltd. Kanada, amely 300 ezer USD készpénztőke apport befizetést teljesítve megkapta (volna) a 10%-os vagyonrészeseledést. Ez a cég később magyar bíróságok előtt kizárási pert

indított a földhivatali tagok ellen a tagi kötelezettségeik Társasági Szerződés ellenes elmulasztása miatt! A perben a cégvezető tulajdonos személyesen megjelent, vallomást tett! A per egyezséggel zárult, Eőry Karácson állítása szerint „mert a földhivatalok magatartásuk megváltoztatását ígérték, - amit később a minisztérium nyomására nem tartottak be.”.

1991. január 1-től az Egyesülés második külföldi tagja az osztrák INFORT GmbH lett, és a Társasági Szerződés alapján az egyesülési vagyon 90 %-a felett rendelkezett.

Az Egyesülés felszámolását 1992-ban rendelték el fizetőképtelenségre hivatkozva. Eőry Karácson azonban azt állította, hogy az Egyesülés kintlévőségei meghaladják a velük szemben támasztott követeléseket. Minden jel szerint az INFORT Bt. létrehozása azt szolgálta, hogy kimentse az INFORT Egyesülés kezelésében (vagy tulajdonában – ez sem egyértelmű) hw-sw vagyont, miután a jelentős adósággal rendelkező Egyesülés felszámolása megindult. A Bt. belfeljárója a jogi személyiségű osztrák INFORT GmbH volt, és a hivatalosan megfogalmazott cél az volt, hogy ettől kezdve a Bt. lesz a Társasági Törvény szerint az egyesülés a tagok koordinációját megtestesítő szervezet. 1998 őszén az OTP felszámolási eljárást indított a Bt. ellen.

- A periratokban említés esik az **INFORT Kft**-ről is. Értelmezésem szerint ez alatt INFORT GmbH magyarországi képviselője értendő, dr. Eőry Karácson mellett egy skót-kanadai személy (*Harry Christie vagy J. G. Linders*) vezette.

Mint ahogy a későbbi perirat megállapítja, „az azonos nevű gazdasági társaságok között olyan személyi, székhelyi és anyagi összefonódások voltak, amely azt eredményezte, hogy sokszor még szerződéses partnereik sem tudják, éppen melyik cégformával vannak kapcsolatban.” A szinte azonos név mellett közös volt, hogy mindkettőben Karácson volt az igazgató, és a tevékenységük is szorosan egymásra épült.

Egy ismert mondás szerint, ha egy ajtó bezárul, egy másik azonnal kinyílik. A műszaki-technikai haladás történetében sok esetet tudunk említeni, hogy sikertelen kezdeményezések áttételesen ugyan, de mégis hasznosak tudnak lenni. A Területi Műszaki Adatbázis története jó példa arra, hogy egy bukott projekt miként válik a leendő önkormányzati fejlesztések elindítója.

- A megkezdett munkát, más néven (FŐTÉR) és más tartalommal a Geometriából, a Kartográfiai Vállalatból, a Postabankból és az Investbankból megalakult Geokart Kft. folytatta. Ennek kulcsszereplője az akkor még szárnyait bontogató Geometria Kisszövetkezet volt. Gyakorlatilag innen indul a Geometria felemelkedése, amely hamarosan e szakterület legsikeresebb vállalkozásává nőtte ki magát.

- Több jeles szakember pályafutása innen datálható. Így például *Kákonyi Gáboré*, aki ma a GeolQ vezetője; az ingatlan-nyilvántartás és a külhoni GIS fejlesztések után az egyik német autógyár vezető programozójává vált Zentai Tamásé; illetve a Fővárosi Földhivatal részéről [Domokos Györgyé](#), aki a Geocomp, majd az ESRI Magyarország (rész)tulajdonosként az ESRI termékek magyarországi alkalmazásában szerzett múlhatatlan érdemeket.
- Az akkor elindított műszaki innováció folyamánya lett az 1991 és 2006 között, Szolnokon évente megrendezett Országos Térinformatikai Konferencia, amely a hazai önkormányzati térinformatikai fejlesztések legfontosabb fóruma volt.
- Ha csak áttételesen is, de kapcsolatba hozható azt akkori kezdeményezés által feltárt hiányossággal, hogy a kormány 1995-ben kezdeményezte a Nemzeti Kataszteri Program indítását. Az önkormányzati térinformatika iránti felfokozott várakozások, az akkori kaotikus viszonyok, és a TMAB program bukása, majd más formájában való tovább élése az ókori főnix legendára emlékeztet. A mitológia szerint a főnixmadár ugyan háncsokból és ágacskákból fészket épít, amely meggyullad, és vele együtt porrá ég, ám a hamvakból ezután egy új, fiatal főnix születik.

Az INFORT sorsa és Eőry Karácson személyes élete a későbbiekben meglehetősen viharosan alakult. Ez azonban már egy másik, a most megismerttől némileg eltérő, de ugyancsak viharos eseménysor, amely alkalmas arra, hogy önálló tanulmány dolgozzam fel. A történetek leírása nem egyszerűen egy szakmatörténeti dokumentum, hanem egyben a rendszerváltás környéki ígéretes, de egyben zavaros időszak lenyomata.

Függelék:

Annak idején az INFORT finanszírozásában több film is készült a kérdéskörrel kapcsolatban. Pinczés Lászlónak köszönhetően ezek közül kettő megmaradt, és sikerült is digitalizálni. Az érdeklődők a videót [ITT](#) tekinthetik meg.